

Miről árulkodnak a Duna szigetei?

Ádám Szilvia

***Szent István Egyetem
Környezettudományi Doktori Iskola***

Mit nevezünk szigetnek?

- **Klasszikus definíció**

„Olyan kisebb-nagyobb szárazföld, melyet minden oldalról víz vesz körül.”

- **Folyóra vetítve**

„Főággal és mellékággal, vagy csak mellékágakkal körülhatárolt szárazföldi terület.”

- **Zátony, sziget, félsziget**

Mennyi volt / van?

- Számuk nehezen határozható meg
 - Vízállás függvénye
 - Pillanatnyi állapot
- **Ortvay Tivadar (1843-1916)**

A magyarországi Dunaszigetek alakja és iránya, területnagysága és partmagassági viszonyai, 1877

- Dévény – Orsova, 997 km (1893 után)
- Közel 700 sziget (pl. Csallóköz, Szentendrei-sziget)
- A kisebbeket nem írta össze

Szigetek kialakulása

- Kanyarulatok átvágása
 - Nagyobb árvizek felszínalakító munkája
 - Zátonyképződés
 - Áramlási viszonyok megváltozása
 - Hordaléklerakás
 - Fizikai akadály (bedőlt fa, hajóroncs)
- => Mind a mai napig tart!**

Szigetek kialakulása

- **Áramló vizek zonációja (Cholnoky 1926)**

„Folyó energiája egyenesen arányos a folyó vizének mennyiségével és a víz sebességével, ami az esés függvénye.”

Mesterséges hatások

Ármentesítések:

– ármentett oldal

- degradáció
- ültetvényerdők telepítése

– hullámtér

- beszűkült
- alacsony tengerszint feletti magasságú szigetek
- pusztító árvizek

Mesterséges hatások

Ármentesítések:

– ármentett oldal

- degradáció
- ültetvényerdők telepítése

– hullámtér

- beszűkült
- alacsony tengerszint feletti magasságú szigetek
- pusztító árvizek

Mesterséges hatások

Folyamszabályozás (XIX. század):

- mellékáglezárások
- kőszórásokkal szegélyezés
- szigetek összekapcsolása
- párhuzamművek
- sarkantyúk, T-művek
- egyéb mederszabályozó-, terelőművek

Mesterséges hatások

Vízlépcsők építése:

- duzzasztás, üzemvíz-csatorna
- tározók
- hordalék-visszatartás
- hosszirányú átjárhatóság csökken
- mesterséges folyamszakaszok
- + mederanyag kitermelés, kotrás

Mesterséges hatások

Következmények:

- természetes szakasz-jellegek megváltoztak
- a főmederben a víz folyása felgyorsul
- hordalékdeficit
- mederbevágódás
- mellékágak feltöltődése
- vízszintsüllyedés

Veszélyeztető tényezők

Vízszintcsökkenés:

- talajvízszint is csökken
- csökken a parti szűrésű csápos kutak vízhozama
- területek szárazodása, degradáció
- kedvez az inváziós fajok terjedésének
- vízfelhasználás (pl. hűtővíz erőműben, öntözés)
- romlik a vízminőség
- állatok mortalitása nő (halak, puhatestűek, +tél)
- roncsok felszínre kerülnek

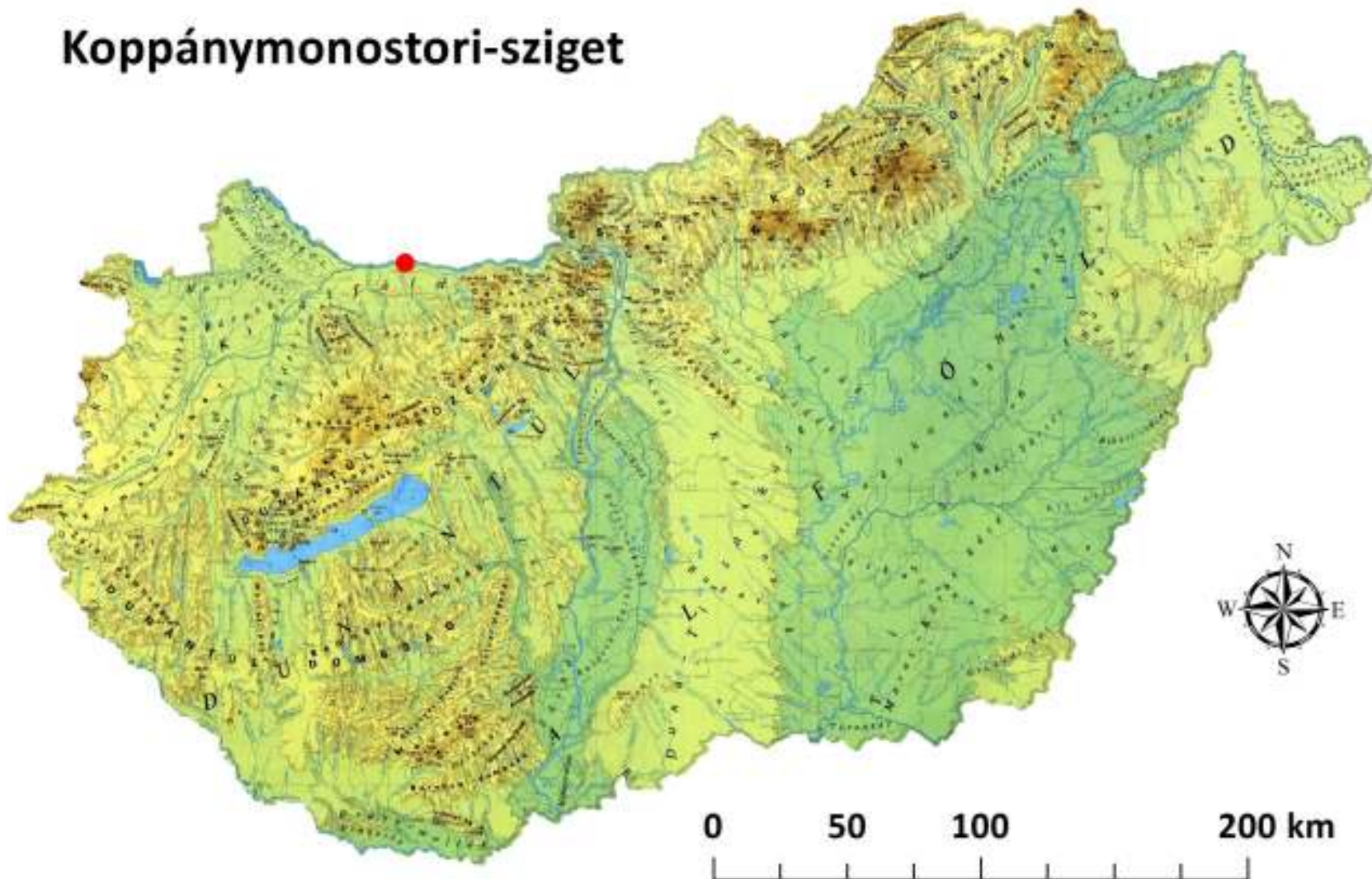
Tájtörténet

Lázár Deák térképe (XVI. század eleje)

Luigi Ferdinando Marsigli (1726)

**Archív térképek, katonai és polgári légifotók,
vízisport-térképek**

Koppánymonostori-sziget

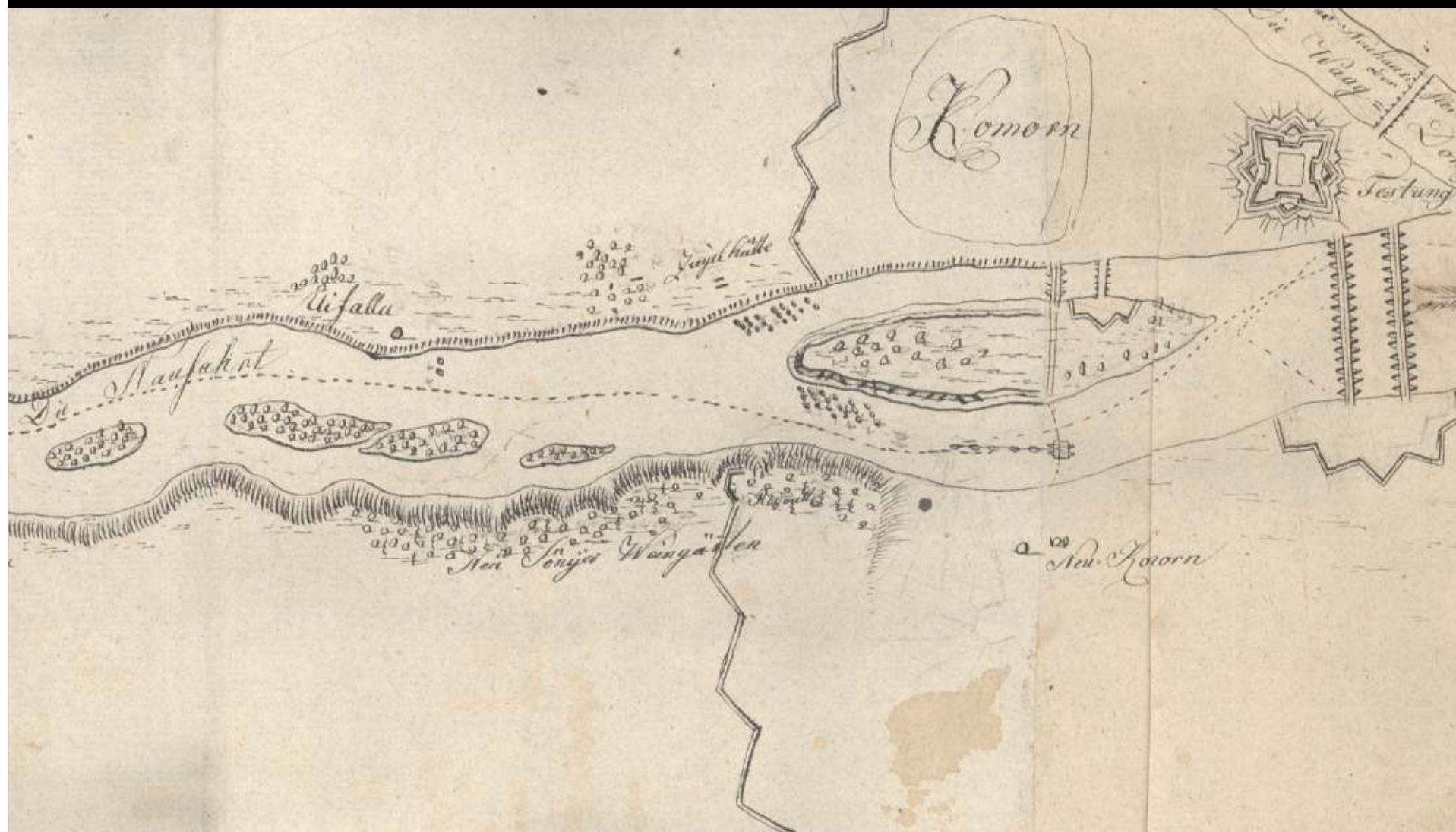
I. Számú katonai felmérés, 1782-1785

1:28.800

Forrás: Hadtörténeti Térképtár

Xivkovich kéziratos térképe Pozsony és Komárom között, 1809

1:14.000

Forrás: Hadtörténeti Térképtár

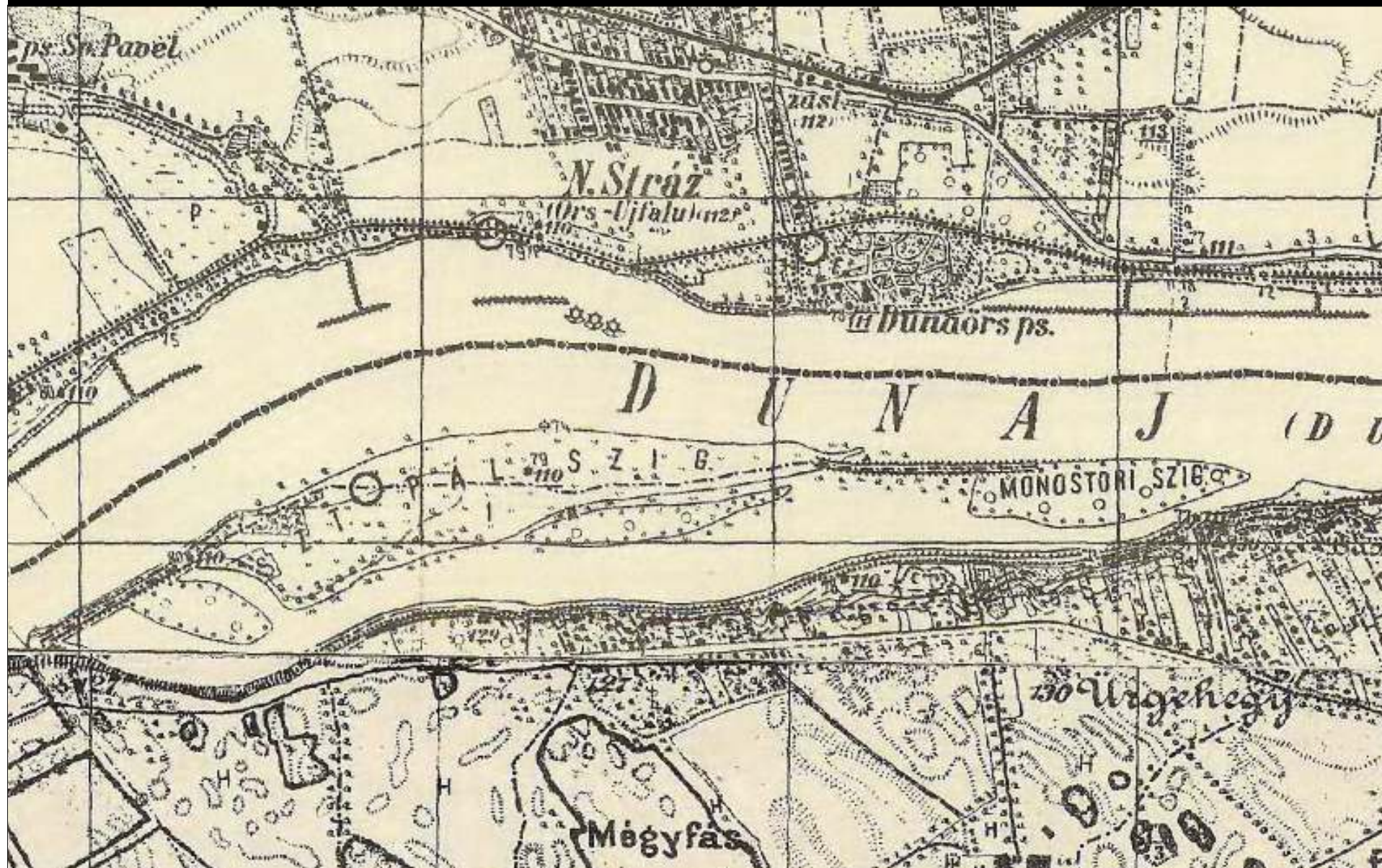
II. Számú katonai felmérés, 1840

1:28.800

Forrás: Hadtörténeti Térképtár

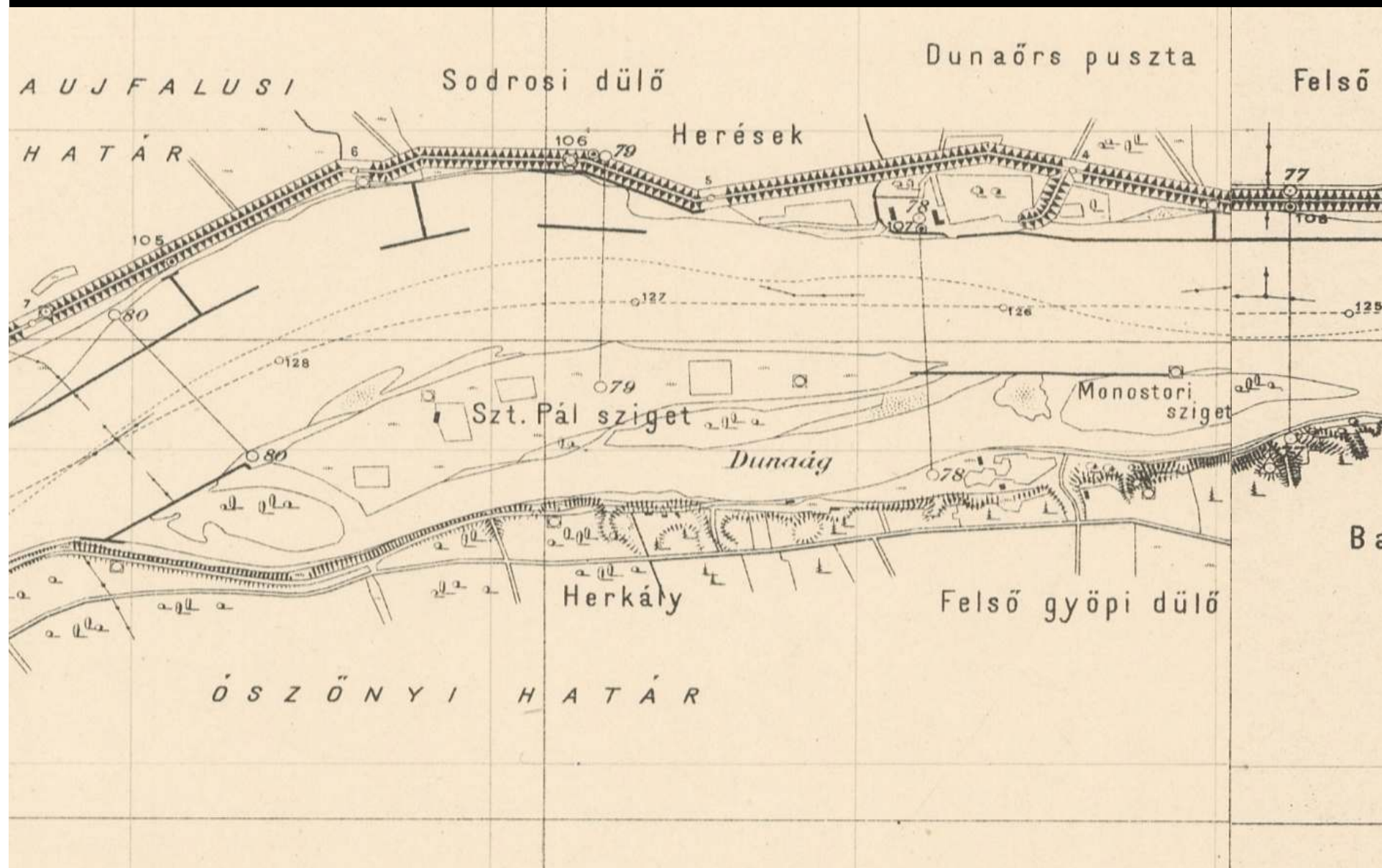
III. Számú katonai felmérés, 1872-1884

1:25.000

Forrás: Hadtörténeti Térképtár

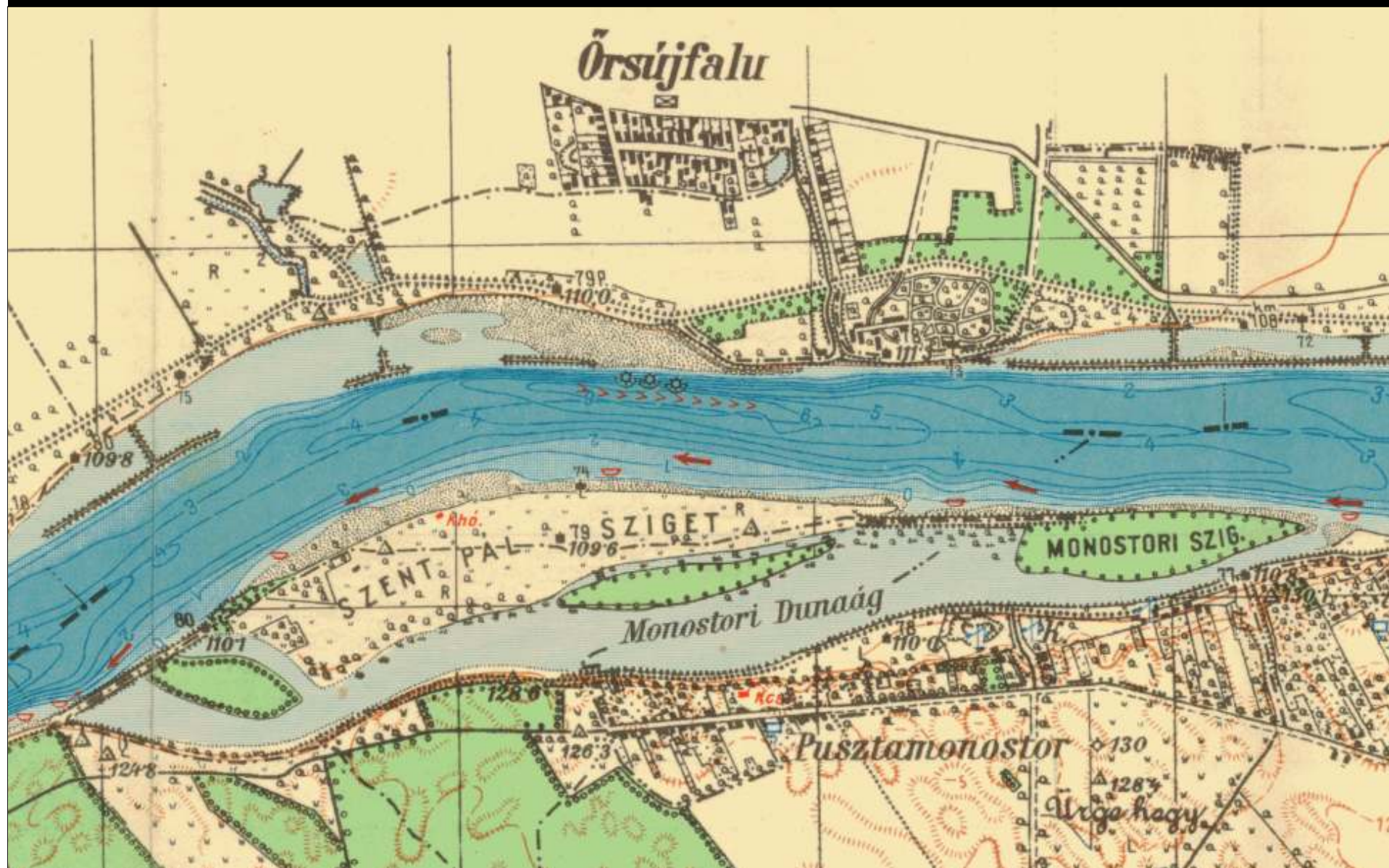
A Duna helyszínrajzi térképe Dévény és Orsova között, 1905

1:25.000

Forrás: Hadtörténeti Térképtár

Angyalos vízisport-térkép, Győr-Esztergom, 1930-as évek

1:25.000

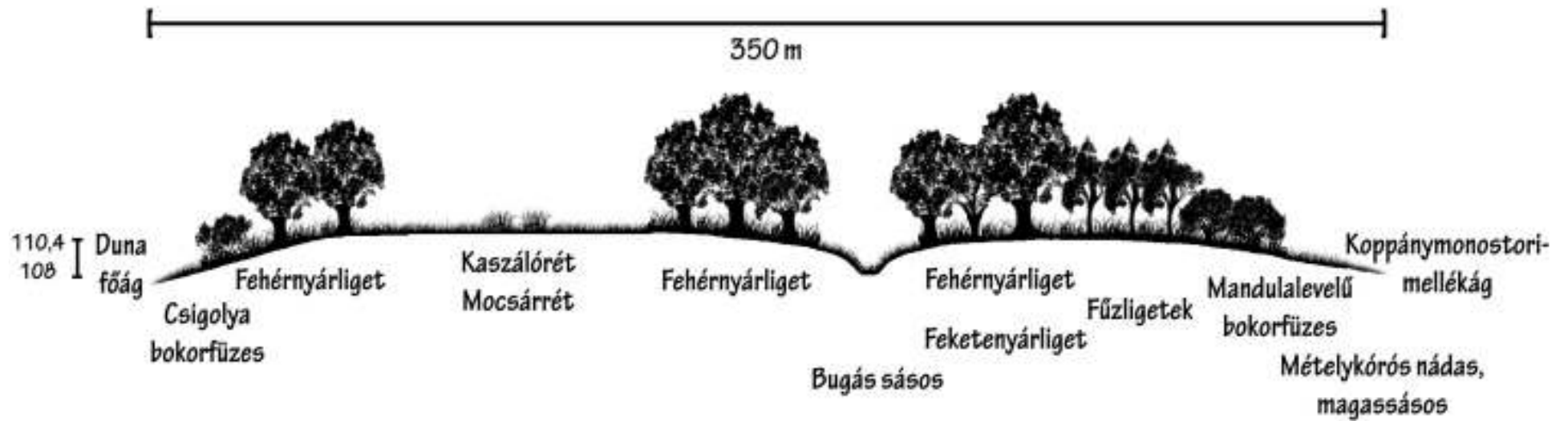
Forrás: Angyalos térképek

Magyarország ortofotója, 2005

1:10.000

Forrás: Földmérési és Távérzékelési Intézet

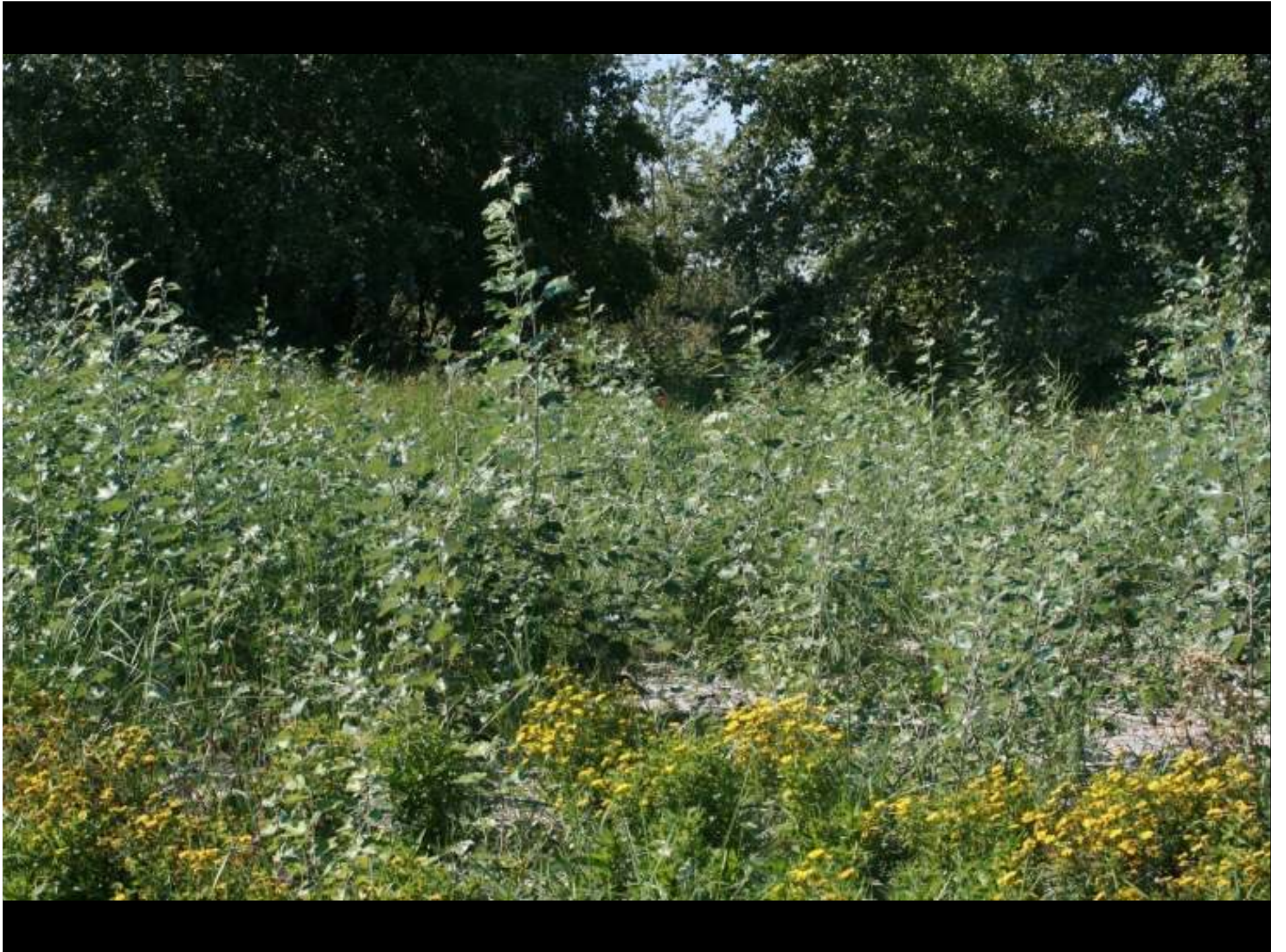

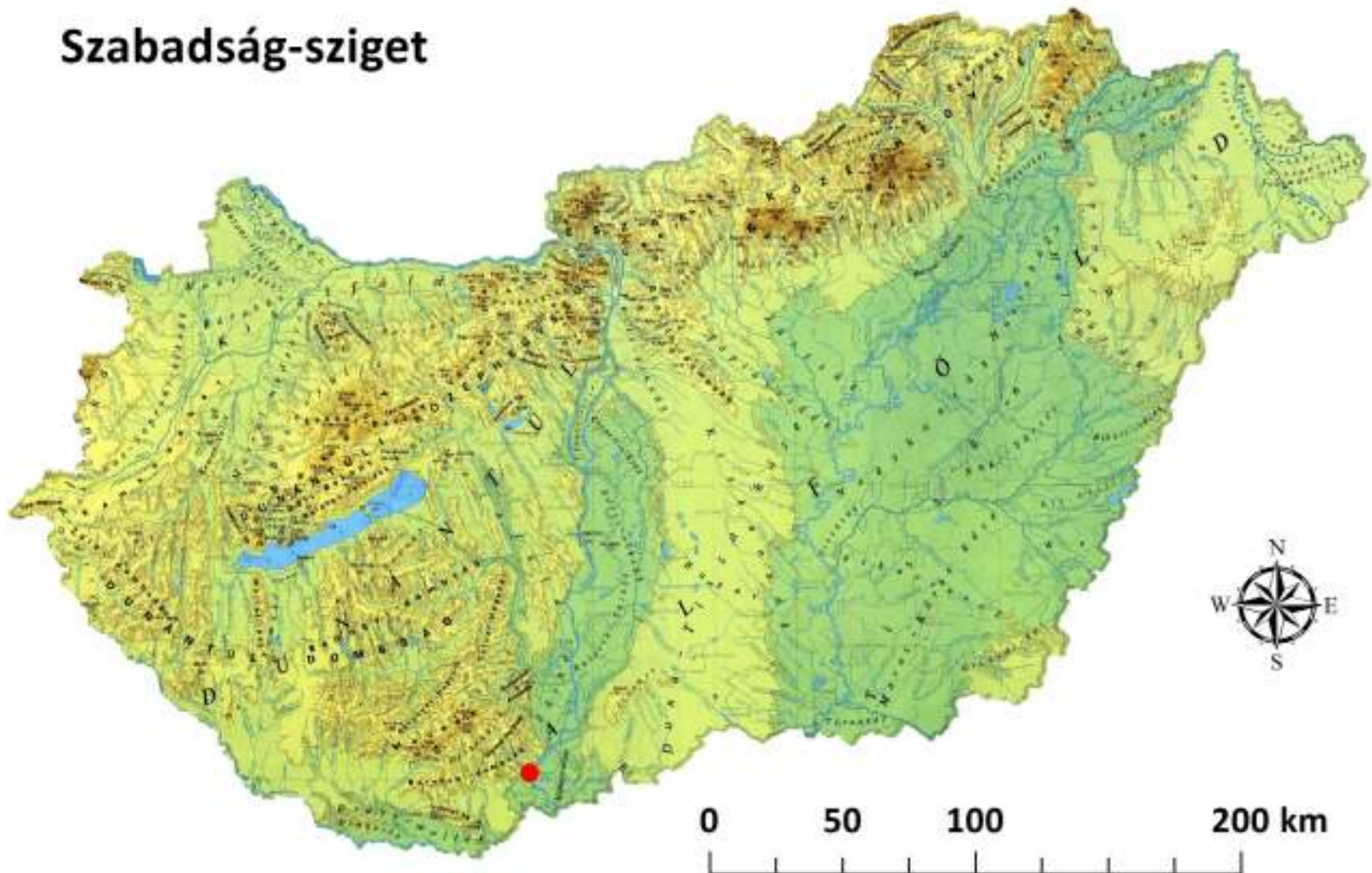

Szabadság-sziget

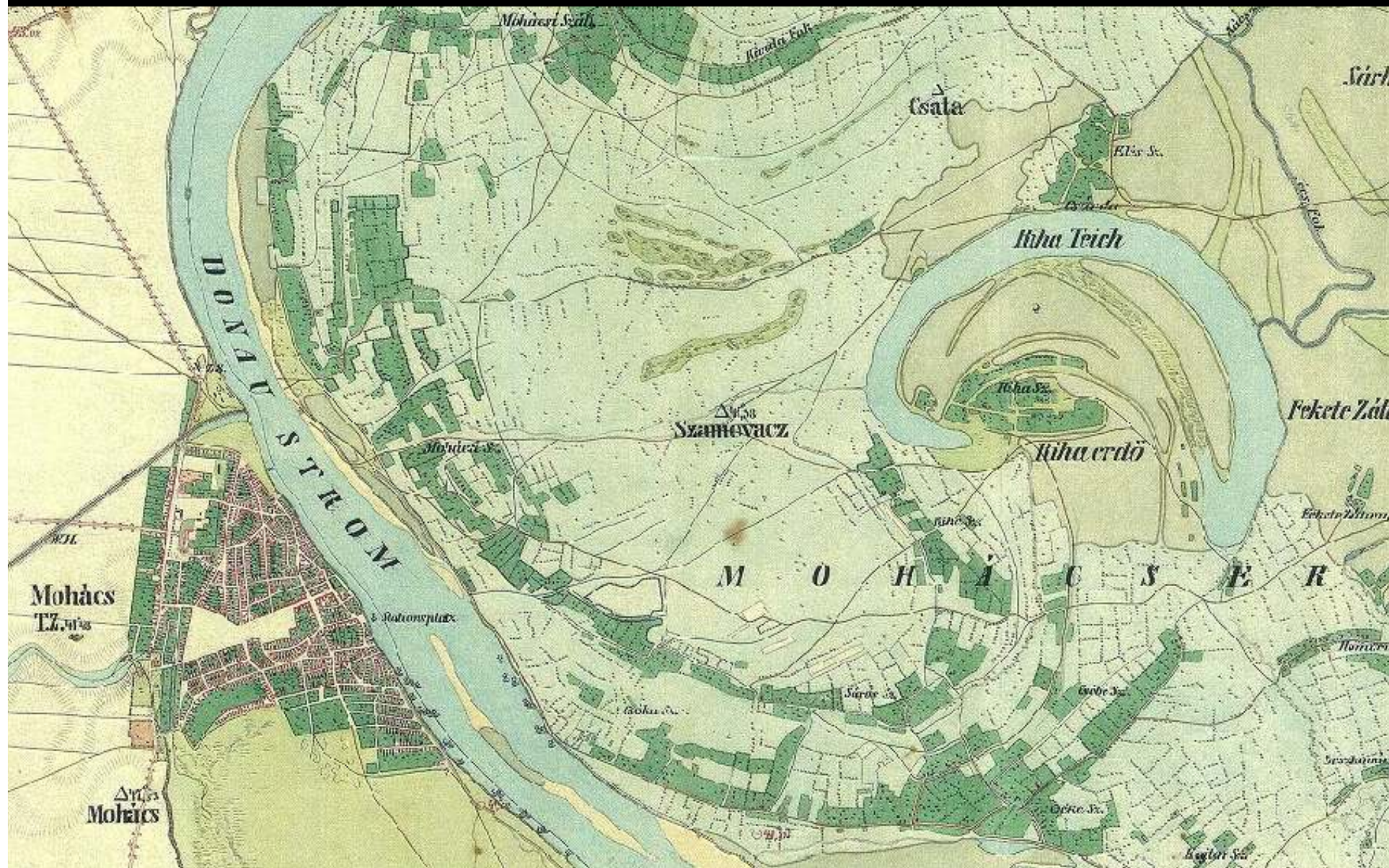
I. Számú katonai felmérés, 1782-1785

1:28.800

Forrás: Hadtörténeti Térképtár

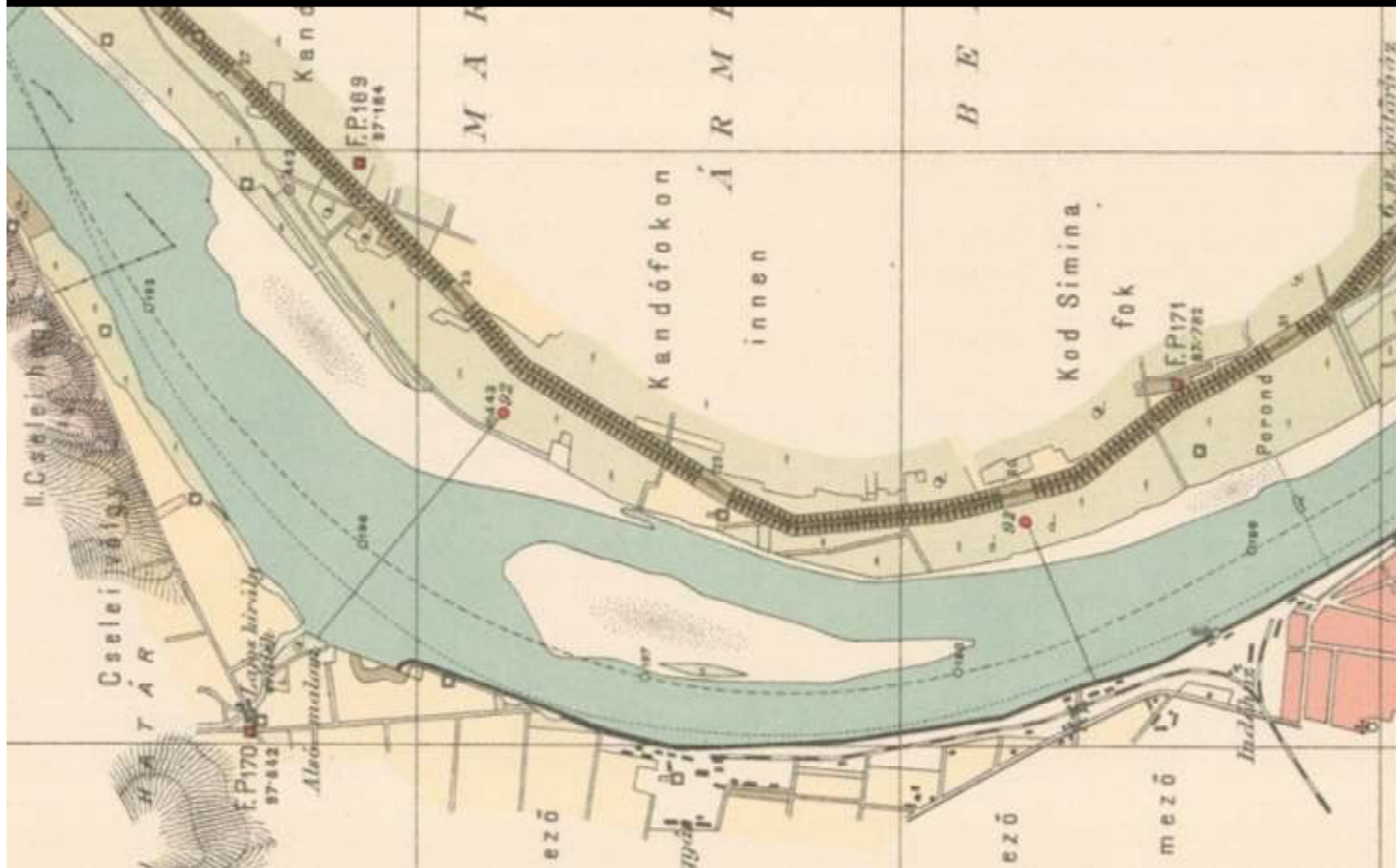
II. Számú katonai felmérés, 1800-as évek közepe

1:28.800

Forrás: Hadtörténeti Térképtár

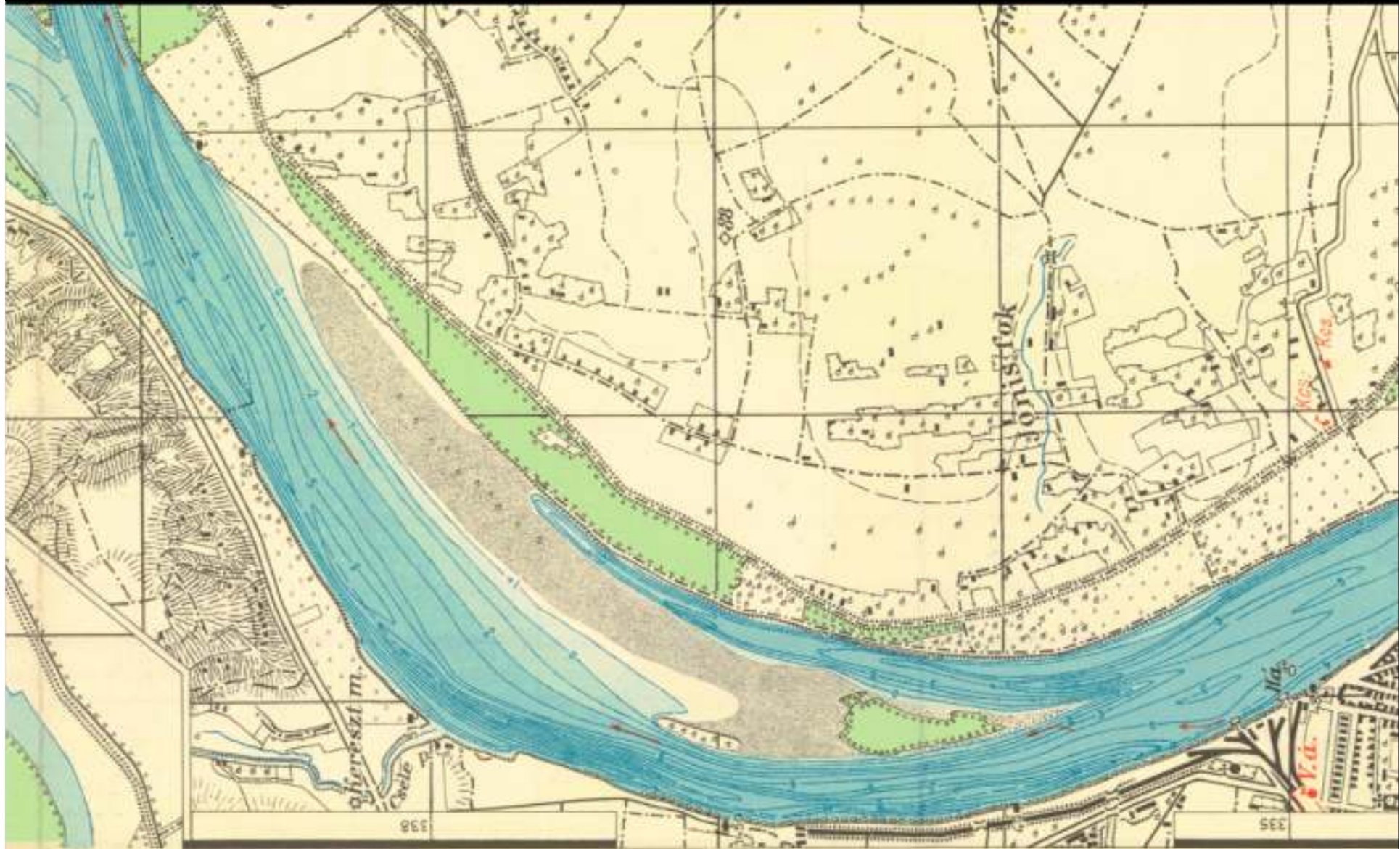
A Duna helyszínrajzi térképe Dévény és Orsova között, 1905

1:25.000

Forrás: Hadtörténeti Térképtár

Angyalos vízisport-térkép, Paks-Mohács, 1932

1:25.000

Forrás: Angyalos térképek

Katonai légifotó, 1953

1:20.000

Forrás: Hadtörténeti Térképtár

Magyarország ortofotója, 2005

1:10.000

Forrás: Földmérési és Távérzékelési Intézet

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

